

Yttrande om betänkande "Stärkt lokalt åtgärdsarbete - att nå målet Ingen övergödning", SOU 2020:10

Er beteckning: dnr M2020/00554/Nm

Sammanfattning

Länsstyrelsen Västernorrland, i fortsättningen Länsstyrelsen, är positiva till att öka takten i åtgärdsarbetet för att nå miljömålet Ingen övergödning. Att stärka finansieringen av LOVA och skapa möjlighet till samordning av åtgärdsarbetet samt att skapa ökade möjligheter och minska motståndet till att anlägga våtmarker och dammar är de åtgärder som Länsstyrelsen bedömer kunna ge störst effekt.

Länsstyrelsen är tveksam till att det finns en stor potential i stallgödsel som inte nyttjas idag och som kommer kunna ersätta mineralgödsel. Vi anser däremot att ett effektivare näringsutnyttjande alltid ska eftersträvas, oavsett om man använder stallgödsel eller mineralgödsel.

Avsnitt 3.4.7 Hushållens konsumtion

Om en bakomliggande orsak till övergödning är hushållens konsumtion är det viktigt att värdera om skatter och avgifter som styrmedel för att förbättra den svenska produktionen är effektiva åtgärder. En fördyrad svensk produktion kommer i många fall ersättas av ett billigare importerat alternativ. Förutom att vara negativt för företagandet går en sådan utveckling emot generationsmålet som anger att de stora miljöproblemen i Sverige ska lösas, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

Avsnitt 9.1 Samordning av lokalt åtgärdsarbete

Länsstyrelsen är positiv till att genom ökad samverkan mellan kommuner samt mellan kommuner och länsstyrelse få fler åtgärder genomförda i områden med övergödningssproblematik. Utredningen föreslår att kommunerna ska ta fram lokala åtgärdsplaner för övergödningssrelaterade insatser samt att kommuner och länsstyrelser i områden med övergödningssproblematik bör ha en samordningsfunktion. I norra Sverige där kommunerna ofta är små befolkningsmässigt men stora geografiskt kan

detta innebära betydande kostnader även när övergödningsproblematiken är begränsad. För båda förslagen borde det främst röra kommuner där det finns en konstaterad övergödningsproblematik. Precis som utredaren föreslår för samordningsfunktionen så borde vattenmyndigheten även kunna vara vägledande i frågan om vilka kommuner som bör ta fram lokala åtgärdsplaner. För att kunna göra denna bedömning krävs dock en insats för att skapa bättre dataunderlag inom vattenförvaltningen.

För att skapa förutsättning för effektiva åtgärdsprojekt för bättre vattenkvalitet ser Länsstyrelsen ett behov av att det erbjuds kompetenshöjande insatser för de kommuner som inte har erfarenhet av detta sedan tidigare.

Avsnitt 9.2 Etappmål om enskilda avlopp

För att öka åtgärdstakten när det gäller enskilda avlopp är Länsstyrelsen positiva till ett etappmål. Vi delar utredningens uppfattning att åtgärdstakten varit för låg.

Avsnitt 9.3.1 Etappmål om gödselanvändningen

Länsstyrelsen anser att det föreslagna etappmålet om gödselanvändning kommer försämra möjligheterna för livsmedelsproduktion samt försämra konkurrensvillkoren för svenskt jordbruk. Tillgången till stallgödsel är beroende av antalet djur inom jordbruket. Utifrån att antalet djur minskar i stora delar av landet minskar även mängden stallgödsel. Om andelen stallgödsel av den totala gödselanvändningen ska öka kommer detta innebära att vi i framtiden kommer gödsla våra åkrar allt mindre. En sådan utveckling kommer påverka avkastningen och produktionen av livsmedel negativt men även konkurrenskraften hos jordbruksföretagen kommer påverkas negativt. Genom näringsbortförsel med produkter (spannmål, mjölk mm) samt naturliga processer som påverkar näringsavgång, kan inte stallgödsel fullt ut kompensera för den näring man tar bort från åkern vid skörd.

Vidare lyfter utredningen att etappmålet är ett steg på vägen mot att gödselanvändningen inom jordbruket blir mer kretsloppsbaseerat. Länsstyrelsen är av uppfattningen att i princip all stallgödsel inom jordbruket återförs till jordbruksmarken. Det är mer osäkert i vilken grad den stallgödsel som produceras utanför jordbruket, främst hästgårdar, ingår i något kretslopp, och vi ser därför positivt på att även dessa djur omfattas av motsvarande krav på lagring och spridning av stallgödsel som de livsmedelsproducerande djuren. När det gäller näringscirkulationen i samhället i övrigt är det tydligt att den inte utgör ett fungerande kretslopp och där finns en utmaning, hur kan vi återföra näringen från slam till jordbruksmark?

Avsnitt 9.3.3 Undantag från strandskyddet för vissa våtmarker och dammar, samt Avsnitt 9.3.4 Undantag från biotopskyddet för vissa våtmarker och dammar

Länsstyrelsen är överlag positiv till förslagen som förbättrar förutsättningarna att genomföra åtgärder som att anlägga våtmarker och dammar. Däremot anser vi att det är otydligt hur man bedömer vilka våtmarker som är undantagna från strandskyddet och biotopskyddet. Detta kan bli viktigt vid bland annat restaurering eller återställande av naturliga våtmarker. Otydlighet finns också kring hur det är tänkt att våtmarkens behov för näringsretention samt avsedda funktion dokumenteras för att visa tillsynsmyndigheten att det generella undantaget är tillämpligt. Extra utmanande kan detta bli efter att en fastighet bytt ägare.

Avsnitt 9.4.2 Områden för odling av blå fånggrödor bör pekas ut av kommunen

Länsstyrelsen är osäker på vilken kompetens det finns på kommuner och länsstyrelser när det gäller blå fånggrödor. För att blå fånggrödor ska kunna utvecklas till en betydande näringsfälla samt för att kommunerna ska kunna ange lämpliga områden för odling av blå fånggrödor anser vi att kompetenshöjande insatser behöver ske.

Avsnitt 9.5.2 Förstärkning LOVA

Länsstyrelsen är mycket positiva till en förstärkning av LOVA och möjligheten att finansiera åtgärdssamordnare kommer vara viktigt för att få fler kostnadseffektiva åtgärder genomförda. För att genomföra större fleråriga projekt och bygga ömsesidig tillit är det viktigt att förstärkningen är långsiktig.

Avsnitt 9.5.4 Kompensationsåtgärder

Möjligheten att genomföra kompensationsåtgärder bedömer Länsstyrelsen kan bidra till att fler åtgärder för minskad övergödning genomförs. Det kan dock finnas en risk att påverkan blir stor vid utsläppskällan om det är billigare att genomföra kompensationsåtgärder på andra ställen än vid den egna verksamheten.

Allmänna synpunkter

Förutom att skapa ökat intresse och ökade möjligheter att genomföra åtgärder genom exempelvis regellättnader när det gäller strandskydd och biotopskydd samt stödmöjligheter genom LOVA är Länsstyrelsen säker på att bättre vägledning för både sökanden och tjänstepersoner när det gäller

prövning och tillsyn av åtgärder i vattenmiljön skulle vara en effektiv insats för att öka antalet genomförda åtgärder.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Daniel Gustafsson med Magnus Jensen som föredragande. I den slutgiltiga handläggningen har också Kristin Lindström, Jonas Salmonsson, Heléne Öhrling, Anna Sundeberg, Katarina Zeipel, Anders Timmerholm, Rebecka Bjurhall, Oskar Lindell, Adrian Nordlund samt enhetscheferna Sören Thor och Hans Olofsson deltagit.

Så här hanterar länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på
www.lansstyrelsen.se/dataskydd.